

POETSEN ZONDER DE GEZONDHEID TE SCHADEN

ACV
Voeding en
Diensten

Zich beschermen tegen hormoonverstoorders
bij het werken met schoonmaakproducten

INHOUDSTAFEL

Inleiding	4
Heel wat schoonmaakproducten bevatten hormoonverstoorders	5
Wat is een hormoonverstoorder?	5
In welke producten vinden we hormoonverstoorders?	5
Wat is het cocktaileffect?	5
Wat zijn de gevaren van hormoonverstoorders?	6
Wat zijn de gevolgen voor de werknemers in de schoonmaaksector?	6
Het STOP-principe	7
Wat is de beste preventiemethode?	7
Welke producten moet je vermijden?	8
Welke producten kan ik zonder gevaar gebruiken?	8
Welke technische maatregelen kan ik nemen?	9
Wanneer werknemers de schoonmaakproducten zelf ontwikkelen	9
Vakbondsactie	11
Zijn hormoonverstoorders syndicale materie?	11
Wat kan een werknemersvertegenwoordiger doen?	11
Welke vragen stellen aan het CPBW en/of de OR?	13
Wat zijn de eisen van ACV Voeding en Diensten?	13
Wat doet ACV Voeding en Diensten?	13
Wat is de huidige wetgeving?	13
Om nog verder te gaan	14

INLEIDING

Onze gezondheid is een zeer kostbaar goed. Daarom moeten we alle elementen die onze gezondheid schaden op het werk progressief afbouwen. Deze brochure legt uit hoe je je kunt beschermen tegen gevaarlijke producten - in het bijzonder hormoonverstoorders - die vervat zitten in schoonmaakproducten. In schoonmaakberoepen wordt namelijk niet enkel het lichaam sterk op de proef gesteld, maar komen de werknemers ook in contact met schadelijke producten voor de gezondheid.

Er is natuurlijk nood aan beleidsmatige beslissingen om deze gevaarlijke producten te verbieden. Maar daarnaast moet er ook syndicaal werk worden geleverd om elke collega beter te beschermen. We hopen dat deze brochure jullie daarbij kan helpen.

Veel leesplezier!

Gaetan Stas
Algemeen secretaris

Kris Vanautgaerden
Nationaal secretaris

HEEL WAT SCHOONMAAKPRODUCTEN BEVATTEN HORMOONVERSTOORDERS

Wat is een hormoonverstoorder?

Hormoonverstoorders zijn moleculen, chemische substanties, die onze hormonen beïnvloeden. Ze komen in het lichaam terecht als we ze opeten, inademen of aanraken. Het zijn geen giftige substanties in de gebruikelijke betekenis van het woord. We zien ze niet en we ruiken ze niet. Ze zijn aanwezig in zeer kleine hoeveelheden, maar zelfs een kleine hoeveelheid is genoeg om de hormonen te verstoren op lange termijn en om de gezondheid aan te tasten.

Er zijn steeds meer hormoonverstoorders want er worden steeds meer chemische producten gebruikt.

In welke producten vinden we hormoonverstoorders?

Thuis bevinden zich overal hormoonverstoorders.

In de antiaanbaklaag van potten en pannen, in verpakkingen van voedingsmiddelen, in substanties die o.a. televisies, computers, bedden en kussens minder ontvlambaar maken. We vinden hormoonverstoorders terug in fruitsoorten en groenten die behandeld zijn met pesticiden, in vlees en vis die zelf gevoed waren met groenten die sporen bevatten van pesticiden. We vinden het zelfs terug in het water, afkomstig van medicatie en pillen die vrijgegeven worden door urine.

Als laatste vinden we het ook terug in cosmetica en in **schoonmaakproducten**, meer bepaald in producten die een goede geur afgeven of die schuimen.

Wat is het cocktaileffect?

Julie worden dus allemaal vaak blootgesteld aan kleine hoeveelheden hormoonverstoorders. Maar deze kleine hoeveelheden uit verschillende producten **stapelen zich op** en reageren collectief in ons lichaam. Dit noemen we het **cocktaileffect**: het effect is groter en dus gevaarlijker.

Als we werken in de schoonmaaksector komen we dus vaak in contact met producten die onze hormonen verstoren. Het effect is dus groter in deze sector dan voor andere werknemers.

Wat zijn de gevaren van hormoonverstoorders?

Hormoonverstoorders verhogen het risico op **kanker**, **obesitas** en **diabetes**. Bovendien kunnen ze een negatieve impact hebben op **stress**, op de **ontwikkeling** van jongeren en op het **moederschap**. Kinderen en tieners lopen bovendien meer risico dan andere bij hormoonverstoorders.

Het **duurt een tijdje vooraleer de nefaste gevolgen kunnen worden vastgesteld**. Soms stelt men ze pas vast na tientallen jaren, of zelfs pas bij de volgende generatie.

Als het gebruik van hormoonverstoorders (en van gevaarlijke producten in het algemeen) wordt beperkt, is dat voor alle werknemers goed nieuws. Dat is ook goed voor het milieu, aangezien chemische producten een negatieve impact hebben op planten en dieren. We weten dan ook dat een gezonde omgeving ook goed is voor onze eigen gezondheid.

Wat zijn de gevolgen voor de werknemers in de schoonmaaksector?

In 2018 hebben twee onderzoekers van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) een wetenschappelijke studie¹ uitgebracht over de gezondheidsrisico's in de schoonmaaksector. **De studie toont aan dat mannen en vrouwen die in de schoonmaaksector werken een sterftecijfer kennen dat dubbel zo hoog ligt als dat van de werknemers in de controlegroep.** Simpel gesteld, ze hebben twee keer zoveel kans om jong te sterven, meer bepaald als gevolg van kanker of een luchtwegaandoening. De onderzoekers wijzen op de verantwoordelijkheid van de bovengenoemde substanties in schoonmaakproducten die ziektes zoals kanker uitlokken.

In 2022 komt een andere studie van de KU Leuven en de UAntwerpen tot dezelfde conclusie: het gebruik van schoonmaakproducten veroorzaakt meer ziektes, meer bepaald luchtwegaandoeningen.

Onze gezondheid is een zeer kostbaar goed. Daarom moeten we ons beschermen tegen gevaarlijke stoffen in schoonmaakproducten.

¹ Van den Borre en Deboosere (2017): Health risks in the cleaning industry: a Belgian census-linked mortality study (1991–2011)

HET STOP-PRINCIPE

Wat is de beste preventiemethode?

De beste preventie is het volledig verbieden van deze gevaarlijke stoffen. Dat is de wettelijke basis van het preventiebeleid binnen ondernemingen. Dat is waar het ACV voor strijdt. Zolang we deze doelstelling niet behalen, moet het **STOP**-principe.

Substitutie
Technische maatregelen
Organisatorische maatregelen
Persoonlijke beschermingsmiddelen

1. **Substitutie**
het gevaarlijk product vervangen door een alternatief
2. **Technische maatregelen**
het product verdunnen, de ruimte verluchten, het product minder (vaak) gebruiken,...
3. **Organisatorische maatregelen**
de duur van contact met de producten beperken,...
4. **Persoonlijke beschermingsmiddelen**
bril, handschoenen,...

De volgorde van het STOP-principe is zeer belangrijk, want het is in **de eerste plaats de werkgever die moet toezien op de gezondheid van zijn werkgevers door de producten te vervangen**. De werkgever is verantwoordelijk en moet zich bekommeren om de gebruikte producten op de werkplek. We benadrukken dus dat als een werknemer de effecten ziet van giftige producten die gebruikt worden op de werkplek, de oorzaak in de eerste plaats de keuze van de werkgever is om dit product te gebruiken, en niet een onvoldoende bescherming van de werknemers. In de sector van de dienstencheques merken we op dat de werkgever verantwoordelijk blijft zelfs als de producten worden voorzien door de klant(en). De werkgever kan en moet zelfs de klanten verplichten om gezonde producten te gebruiken.

Als we dit principe in de juiste volgorde toepassen, dan pakken we het probleem zoveel mogelijk bij de bron aan.

1. Substitutie: gevaarlijke producten vervangen

Idealiter wordt gevraagd om de schoonmaakproducten die slecht zijn voor de gezondheid te vervangen door veiligere alternatieven.

Naargelang de sector is het ofwel de werkgever (in de schoonmaaksector) ofwel de klant (in de dienstencheques) die de producten uitkiest. Wat kunnen we daaraan doen?

In de schoonmaaksector en in andere sectoren waar de werkgever de producten selecteert:

1. Vraag aan de vakbondsafgevaardigden om van de onderneming een lijst te krijgen van de gebruikte giftige producten. De werkgever is verplicht om deze lijst te bezorgen als deze vraag wordt gesteld tijdens een vergadering van het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW).
2. Vraag aan de onderneming om een risicoanalyse uit te voeren. Dat betekent dat ze een beroep zal moeten doen op interne en/of externe preventie-adviseurs die de producten zullen onderzoeken en oplossingen zullen aanreiken.
3. Dring er bovendien op aan dat je werkgever de toxische producten vervangt ter bescherming van je gezondheid. De wet verplicht de werkgever om een gevaarlijk product te vervangen door een minder gevaarlijk product.

In de dienstencheques:

1. Vraag aan de onderneming een lijst op met aangeraden producten voor de klanten. De werkgever kan een lijst van te gebruiken producten opleggen aan de klanten via de overeenkomst tussen onderneming-klant.
2. Vraag aan de onderneming om een procedure in te voeren om de klanten te contacteren en te sensibiliseren. Een bezoek aan alle klanten is noodzakelijk maar misschien moeilijk op korte termijn, een persoonlijk contact met bepaalde klanten is al een stap in de goede richting.
3. Vraag aan de onderneming om een risicoanalyse uit te voeren (zoals in de schoonmaaksector hierboven).
4. Het is ook mogelijk om rechtstreeks te praten met de klanten en suggesties te doen van minder agressieve producten, maar dit mag de collectieve strijd niet doen vergeten.

Welke producten moet je vermijden?

Idealiter worden de meeste schoonmaakproducten niet dagelijks gebruikt, omdat vele producten hormoonverstoorders of andere gevaarlijke stoffen bevatten. Dit zijn alvast een aantal voorbeelden van producten waarvan bewezen is of vermoed wordt dat er hormoonverstoorders in vervat zitten, volgens een studie van een doctor in in de wetenschappen en een preventieadviseur over hygiëne op het werk². Maar de andere veelgebruikte producten zijn niet per se minder gevaarlijk. Met deze lijst wil men vooral aantonen dat zelfs de producten die de neus niet prikkelen ook hormoonverstoorders kunnen bevatten.

Ajax Citron Vert
Multi-Surfaces

Cerasol

Green Care Cream
Cleaner N6West

CIF Crème Standard

Econa-Concentré (Khier)

Harpic® Active Fresh
Force Océane - Cleaning
Gel, Marine Scent

Deze producten kunnen dus mogelijks de gezondheid van werknemers schaden, maar ook die van de klanten bij wie je poetst. Wees je er ook van bewust dat als er andere werknemers werken op de schoonmaakwerplek, je ook met hun syndicale delegatie contact kunt opnemen om dit probleem aan te kaarten. Dat is in het belang van iedereen die ter plaatse is.

Welke producten kan ik zonder gevaar gebruiken?

Chemische producten met gegarandeerd 0 risico bestaan niet. Er zijn enkel minder of weinig gevaarlijke pro-

2 Boilan E. (Wakari), Perturbateurs endocriniens dans les produits d'entretien, 2023

ducten. In de meeste gevallen is enkel de fabrikant op de hoogte van de samenstelling van de producten. Tot op vandaag **kunnen we dus niet blindelings producten aanbevelen**.

In bepaalde gevallen is het mogelijk om natuurlijke producten te gebruiken. Bijvoorbeeld: azijn koken om de toiletten te ontkalken, of zuiveringszout gebruiken om vlekken te verwijderen uit tapijt. Deze “trucjes op grootmoeders wijze” kunnen het gebruik van chemische producten vervangen, maar vragen soms meer tijd of inspanningen.

Wanneer werknemers de schoonmaakproducten zelf ontwikkelen

In de onderneming Logi9 in de provincie Luik (Dienstencheques) hebben de werknemers hun schoonmaakproducten zelf ontwikkeld op basis van natuurlijke producten. Dit werkt goed en we raden dit aan. Maar dit vergt wel een andere arbeidsorganisatie aangezien je de producten eerst moet laten inwerken vooraleer te poetsen. Dit vraagt soms ook meer inspanningen aangezien één van de voordelen van bepaalde chemische producten is dat ze zeer snel werken. Wil je meer weten over het experiment van Logi9 of wil je hetzelfde doen, neem dan contact op met ACV Voeding en Diensten.

2. Technische maatregelen: verdunnen, minder sprays gebruiken

Als we de producten niet kunnen vervangen, dan moeten er technische maatregelen worden getroffen. Dat wil zeggen: het gebruik van een product minder gevaarlijk maken. Bijvoorbeeld: veel producten hebben een schadelijker effect op de gezondheid als ze in spray worden gebruikt. Andere producten worden minder agressief als ze worden verdund, zoals het geval is voor vele allesreinigers. Een antikalkspray is mogelijk minder gevaarlijk als hij gebruikt wordt in een verluchte ruimte.

Welke technische maatregelen kan ik nemen?

In de **schoonmaaksector** bepaalt de werkgever welke schoonmaakproducten worden gebruikt. Vaak organiseert de werkgever vormingen over hoe de producten het best gebruikt worden en wat de effecten ervan zijn. Als dat niet zo is, vraag dan aan je werkgever (via je vakbondsafgevaardigden) dat hij zulke vormingen organiseert, ze worden namelijk opgelegd door de wet en zijn voorzien door het OpleidingsCentrum van de Schoonmaak (OCS). Je kunt ook duidelijke en haalbare **gebruiksaanwijzingen** vragen om te vermijden dat je gezondheid in het gevaar komt. De wet verplicht de werkgever ertoe om informatie en vormingen aan te bieden omtrent gevaarlijke producten. Hij is bovendien verplicht om al het nodige beschermingsmateriaal te voorzien. Vergeet daarnaast ook de onderaannemers en studenten niet, die soms niet alle informatie krijgen. De bescherming van de gezondheid kan bovendien een extra argument zijn om onderaanneming te beperken.

In de **dienstencheques** gebruiken veel werknemers producten die aangekocht werden door hun klanten. Nadat je er bij je werkgever en klanten op hebt aangedrongen dat ze zich informeren over de producten en minder gevaarlijke producten voorzien, kan het ook erg nuttig zijn om zelf de meer en minder schadelijke producten te leren onderscheiden van elkaar en ze op een goede manier te gebruiken. Vraag dus aan je werkgever om **vormingen** over de effecten en de etiketten van de producten. Door te leren de **etiketten** te lezen, kun je jezelf verzekeren dat je de producten goed gebruikt. De wet verplicht de werkgever ertoe om informatie en vormingen aan te bieden omtrent gevaarlijke producten.

3. Het werk herOrganiseren

De werkgever moet het werk zo organiseren dat de werknemers zo weinig mogelijk in contact komen met toxische substanties. Dit kan gebeuren door een duidelijke etikettering van de producten, door het aantal werknemers die blootgesteld worden aan de producten te beperken of door de duur en intensiteit van de blootstelling te verminderen. Een concreet voorbeeld: de toiletten minder vaak ontkalken, waardoor je minder vaak blootgesteld wordt aan een ontkalker, die erg agressief kan zijn.

Als je in de **schoonmaaksector** werkt, kan de werkgever proberen om het werk zo te organiseren zodat een werknemer niet in een ruimte komt die juist behandeld werd met chemische producten. Bijvoorbeeld terwijl het product inwerkt, dat de werknemer een andere ruimte poetst en pas terugkomt wanneer het product kan worden verwijderd.

Wel opletten dat de werkgever dit niet als een slecht excuus gebruikt om geen dagprestaties in te voeren. Een werkgever van een werknemer in de dienstencheques kan ook vormingen organiseren zodat de werknemers weten wanneer ze ruimtes moeten verluchten of wanneer ze de ruimte moeten verlaten naargelang het gebruikte product

4. Persoonlijke beschermingsmiddelen

Als laatste is **de werkgever verantwoordelijk om beschermingsmateriaal te voorzien (handschoenen, kwalitatieve mondkmaskers,...)**. Hij moet dit gratis doen, dit mag de werknemers niets kosten. Eenmaal dat de werknemers werden geïnformeerd en het nodige beschermingsmateriaal hebben, is het aan hen om de producten goed te gebruiken.

Je kunt je beschermen op verschillende manieren. Zorg ervoor dat je steeds handschoenen draagt als het nodig is, om een pedaalemmer of persemmer te gebruiken om de contacten met het water te beperken, dat je je kleren beschermt of dat je een mondkmasker of een bril draagt indien nodig. Dit is stap 4 van het STOP-principe, die dus als laatste moet worden uitgevoerd. De werkgever mag zich dus niet beroepen op deze laatste stap zonder dat hij de voorgaande stappen heeft uitgevoerd.

VAKBONDSACTIE

Als het STOP-principe correct wordt toegepast vanaf stap 1, namelijk het vervangen van de producten, dan is dat het beste voor de gezondheid. Jammer genoeg stellen we vast dat dit zelden het geval is, meer bepaald omdat het moeilijk is om producten zonder hormoonverstoorders te vinden. We moeten dus vanuit syndicale hoek inzetten op andere hefbomen.

Zijn hormoonverstoorders syndicale materie?

Ja! Hormoonverstoorders in schoonmaakproducten schaden de gezondheid van elke werknemer in de schoonmaaksector. Deze **producten vormen dus een collectief probleem en passen dus binnen het syndicale kader**. Het is aan de vakbondsafgevaardigden om hun rol te spelen in de overlegorganen, in de eerste plaats in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW), maar ook in de Ondernemingsraad (OR).

Wat kan een werknemersvertegenwoordiger doen?

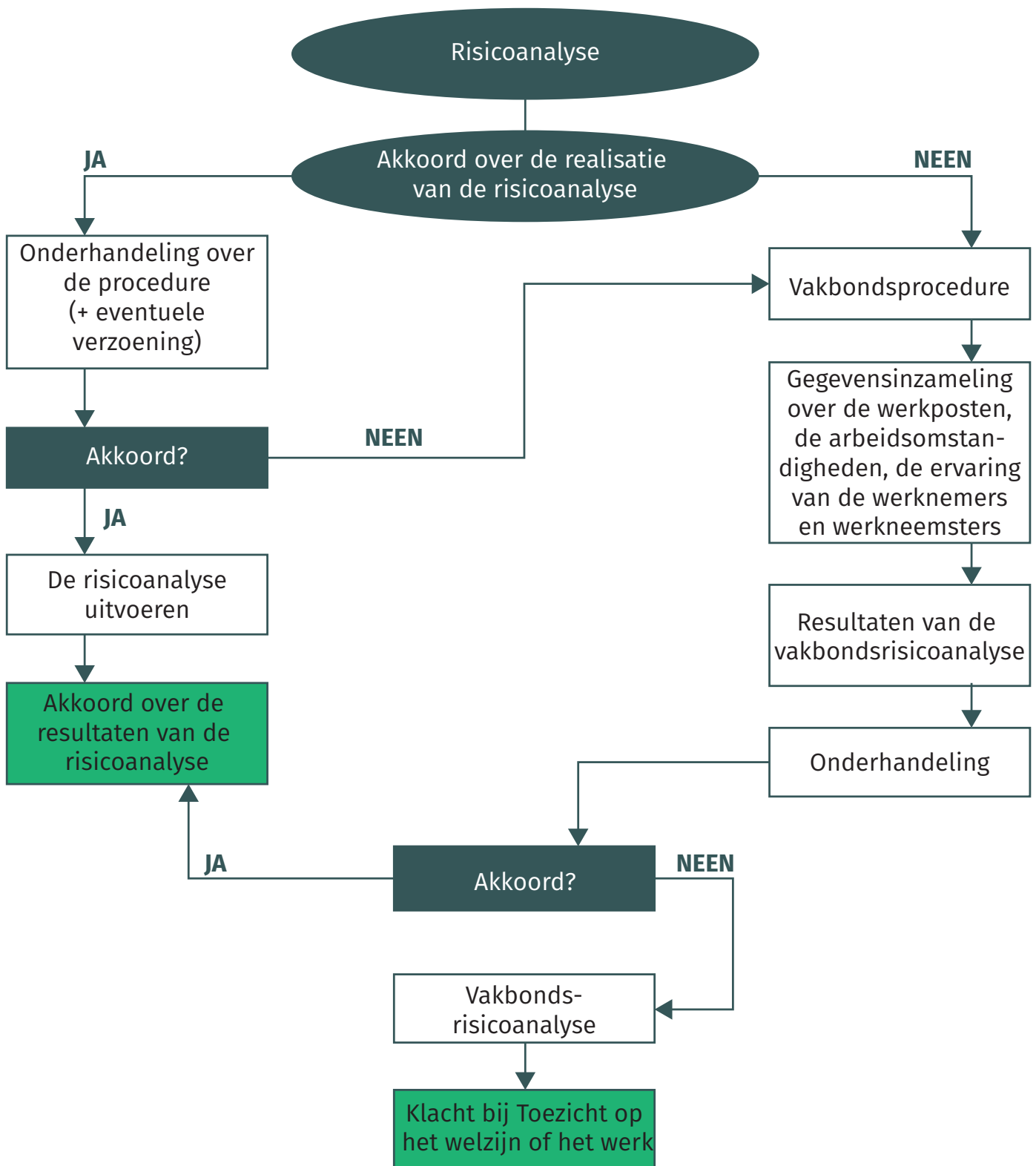
In de schoonmaaksector (en in andere sectoren waar de werkgever de producten voorziet):

- De kwestie van hormoonverstoorders opnemen in het preventiebeleid (jaaractieplan en globaal plan)
- Vraag om informatie en vormingen voor de werknemers
- Vraag de infofiches op van de producten
- Vraag de risicoanalyse van de producten en van het gebruik ervan. Vraag voor de uitvoering van deze analyse de medewerking van de externe preventiedienst (toxicoloog, hygiënist, arbeidsgeneesheer,...)
- Op individueel vlak kun je een spontante consultatie vragen bij de dokter (medisch toezicht). Dat is zelfs een recht van elke werknemer, niet enkel van de vertegenwoordiger.
- Contacteer het CPBW en de Syndicale Delegatie van het bedrijf (klant), want ook de klanten zijn verantwoordelijk voor het welzijn op hun site.

In de dienstencheques:

- De kwestie van hormoonverstoorders opnemen in het preventiebeleid (jaaractieplan en globaal plan)
- Vraag de risicoanalyse van de producten en van het gebruik ervan. Vraag voor de uitvoering van deze analyse de medewerking van de externe preventiedienst (toxicoloog, hygiënist, arbeidsgeneesheer,...)
- Vraag aan de dienstencheque-onderneming een lijst op met aangeraden producten voor de klanten.
- Vraag om informatie en vormingen voor de werknemers
- Voer een procedure in om de klanten te contacteren en te sensibiliseren (bij voorkeur een bezoek aan de klant)
- Op individueel vlak kun je een spontante consultatie vragen bij de dokter (medisch toezicht). Dat is zelfs een recht van elke werknemer, niet enkel van de vertegenwoordiger.

Aarzel niet om de risicoanalyse aan te vullen met elementen uit deze brochure, of met ervaringen die collega's gedeeld hebben.

Welke vragen stellen aan het CPBW en/of de OR?

Het is in de eerste plaats in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) dat er vragen moeten worden gesteld om een dialoog aan te gaan met de werkgever. De preventieadviseur en de arbeidsgeneesheer zullen de belangrijkste gesprekspartners zijn. Als er investeringen nodig zijn om de producten te vervangen, kan de vraag worden gesteld in de OR, maar het blijft een bevoegdheid van het CPBW.

- Worden er **producten met hormoonverstoorders gebruikt** in het bedrijf? Welke?
Op welke posten?
- Werd er een specifieke **risicoanalyse** uitgevoerd over het risico van hormoonverstoorders?
Wat is het resultaat? Indien nee, kan men een analyse maken?
- Welke maatregelen werden er getroffen **om de producten te vervangen**?
- Welke **collectieve preventiemaatregelen** werden er ingevoerd?
- Welke werknemers worden eraan **blootgesteld** in het bedrijf? Op welke manier worden ze blootgesteld?
- Is er een lijst opgemaakt van de “risico”-personen? (zwangere vrouwen / op vruchtbare leeftijd, uitzendkrachten, jonge werknemers,...)
Is er een specifiek **medisch toezicht** voorzien? Worden de blootstellingen gerapporteerd?
- Hoe worden de betrokken personen **opgeleid en geïnformeerd** over de hormoonverstoorders?

Wat zijn de eisen van ACV Voeding en Diensten?

Volgens het ACV moeten de werknemers kunnen werken in optimale omstandigheden op vlak van hun veiligheid en gezondheid, en dus zonder in contact te komen met gevaarlijke producten. We vragen de werkgevers om een dergelijk kader te verzekeren en om er alles aan te doen om het contact met schadelijke producten te beperken. We vragen ook aan de Belgische regering en aan de Europese Unie dat ze meer wetgeving voorzien omtrent schoonmaakproducten door schadelijke stoffen te verbieden.

Wat doet ACV Voeding en Diensten?

Al zes jaar lang zijn we bezig met deze kwestie. Enerzijds informeren we de werknemers over dit onderwerp als ze dit wensen. Anderzijds zijn we erin geslaagd om bepaalde ongezonde producten weg te halen in bepaalde bedrijven. Wil je ons graag aanspreken hierover, contacteer dan je vakbondsafgevaardigde/ACV-secretaris.

Wat is de huidige wetgeving?

De Codex over het Welzijn op het Werk herneemt de wetgeving omtrent werk waarbij je in contact komt met chemische stoffen. De meeste verplichtingen voor de werkgever in deze brochure komen uit deze codex, hetzelfde geldt voor het STOP-principe. Deze codex bevat ook een specifieke wetgeving omtrent kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische stoffen (CMR). Er wordt bijvoorbeeld gewezen op de **verplichting** om een kankerverwekkend product weg te halen indien dit technisch mogelijk is (dus onafhankelijk van de kost). Bovendien is een regelmatige revisie van de **risicoanalyse** verplicht, alsook het bijhouden van

een **blootstellingsregister** van de werknemers, een periodieke **gezondheidsevaluatie** van de werknemers en **informatie en vorming** van de blootgestelde werknemers minstens 1 keer per jaar. Al deze aspecten worden dus opgelegd door de wetgeving.

Je kunt de Codex over het welzijn op het werk via deze link terugvinden:

<https://www.beswic.be/nl/themas/gevaarlijke-stoffen/hormoonverstoorders/bescherming-van-werknemers>

Conclusie:

- Bovenal is de werkgever verantwoordelijk voor jouw gezondheid
- Je speelt een rol in het bevragen van werkgevers, in het sensibiliseren van de werknemers en de vorming van het personeel.
- De interne en externe preventieadviseurs zijn bevoegd voor de materie. Ze moeten ten dienste staan van de werkgever en van het CPBW voor de uitvoering van de risicoanalyses en moeten helpen aan de uitwerking van een welzijnsbeleid op het werk.

Om nog verder te gaan

Hier zijn een aantal bronnen die kunnen geraadpleegd of doorgestuurd worden naar je werkgever als er nog extra informatie nodig is:

De website van de FOD Werkgelegenheid omtrent hormoonverstoorders, risicoanalyse en bescherming van werknemers. Ze geeft veel tips en herhaalt de belangrijkste regels :

<https://www.beswic.be/nl/themas/gevaarlijke-stoffen/hormoonverstoorders>

HEB JE NOG VRAGEN OVER JE LOON, PREMIES, ENZ.? AARZEL NIET OM ONS TE CONTACTEREN!

AALST

Hopmarkt, 45 - 9300 Aalst
053/73.45.38
voedingendiensten.aalst@acv-csc.be

ANTWERPEN

Frankrijklei, 146 - 2000 Antwerpen
03/222.70.70
voedingendiensten.antwerpen@acv-csc.be

BRUGGE

Koning Albert I-laan 140 - 8200 Brugge
050/44.41.61
voedingendiensten.brugge@acv-csc.be

BRUSSEL

Grisarstraat 44 - 1070 Anderlecht
02/500.28.80
voedingendiensten.brussel@acv-csc.be

GENT

Poel, 7 - 9000 Gent
09/265.43.41
voedingendiensten.gent@acv-csc.be

IEPER

St.-Jacobsstraat, 34 - 8900 Ieper
059/34.26.36
voedingendiensten.ieper@acv-csc.be

KORTRIJK

P. Kennedypark, 16D - 8500 Kortrijk
056/23.55.55
voedingendiensten.kortrijk@acv-csc.be

LEUVEN

Martelarenlaan 8 - 3010 Kessel-Lo
016/21.94.60
voedingendiensten.leuven@acv-csc.be

HASSELT

Mgr. Broekxplein, 6 - 3500 Hasselt
011/29.09.52
voedingendiensten.limburg@acv-csc.be

MECHELEN

Onder den Toren, 4A - 2800 Mechelen
015/71.85.50
voedingendiensten.mechelen@acv-csc.be

OOSTENDE

Dr. L. Colensstraat, 7 - 8400 Oostende
059/55.25.57
voedingendiensten.oostende@acv-csc.be

ROESELARE

Peter Benoitstraat 13 - 8800 Roeselare
051/26.55.22
voedingendiensten.roeselare@acv-csc.be

ST.-NIKLAAS

H. Heymanplein, 7 - 9100 Sint-Niklaas
03/765.23.50
voedingendiensten.waasendender@acv-csc.be

TURNHOUT

Korte Begijnenstraat, 20 - 2300 Turnhout
014/44.61.45
voedingendiensten.turnhout@acv-csc.be

Volg ons op sociale media

ACV
Voeding en
Diensten